

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus HUMANIS. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Horæ Canonicæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

Renouatio Matrimonij coram ministro hæretico.

CASVS XXV.

Virum is qui ante legitime iunctus est coram Catholico Sacerdote, possit denuo iungi coram ministro hæretico?

40 **R**espondeo sub distinctione: Si ille Minister adhiberi solet ad quandam ceremoniam religiosam, v.g. ad benedictionem nuptiarum, legitime ante iunctus non potest denuo iungi coram Ministro hæretico; ob rationes num. præcedenti dictas: Neque excusat periculum mulctæ vel infamiae.

41 *Licet, si ob causâ politicam adhibeatur.*

Si ille Minister adhibeatur ob causam politicam, nempe vt legitimæ personæ coniungantur, & impediatur nuptiæ illegitimæ, & vt hortetur ad Matrimonij fidem, sic non videtur per se mali, quamuis coram illo verba Matrimonij pronuntianda essent, & concio ab illo habenda, vel aliquæ preces recitandæ: modò nulla interna vel externa reuerentia & veneratio habeatur illius concioni vel orationi, qualem hæretici præstare solent. Ratio est, Quia tunc adhibere Ministrum non censetur ceremonia religiosa, sed quidquam pertinens ad politiam externam. Non enim adhibetur vt minister Ecclesiæ qui aliquid conferat Sacramento, sed vt persona politica. Vnde etiam apud Ethnicos possent incolæ Christiani sic coniungi si similis lex vel consuetudo esset vt nullum matrimonij possent fieri nisi coram sacerdote idolorum, quamuis ipse Sacerdos ad castitatem & alia honesta hortaturus esset; modò nihil pertinens ad infidelitatem adhiberetur; hoc enim externo signo recusandum esset: neque ipse sacerdos adhibeatur vt persona sacra, sed tanquam publica, quæ optimè norit matrimonij leges, & hortari ad eius fidem; & sine qua matrimonia habeantur suspecta.

42 *Sic adhiberi possit Sacerdos idolorum.*

Verum, Etsi hæc per se non sint mala, tamen ratione scandali non est facile permittendum: nã & ipsi contrahentes facile ad reuerentiam Ministrorum, precum, & concionum inducuntur; & alij Catholici putant eos animo hæretico id facere; quò fit, vt ipsi sensim hæreticorum consuetudines & ritus suscipiant. Quod summopere cauendum. Deinde, cum tantam mali speciem habeat, non est permittendum nisi ob graue malum auertendum. Vbi autem abesset omne scandalum, & impenderet graue damnum, non video cur non sit licitum.

43 *Non licet iuxta formulâ, quæ ordinariè in hæreticorum prouincijs seruatur.*

Verum postea lectâ formulâ quæ in Prouincijs hæreticis seruatur, aduerti Ministrum adhiberi vt Ministrum Ecclesiæ, & dare firmitatem matrimonio, & orare super coniuges, & populum hæreticum habendum pro Ecclesiâ Christi &c. Vnde iuxta priorem partem Responsonis cenfeo nõ esse licitum.

CASVS XXVI.

Conuiuium nuptiale hæreticorum. *An liceat Catholico Conuiuium nuptiale hæreticorum honestate presentia sua vel munere?*

44 **R**espondeo, Id ordinariè non licere. Ratio est, quia Matrimonium est nullum: vnde coniunctio illa est fornicaria. Conuiuium, autem celebratur & munera dantur ad gaudendum &

gratulandum de coniunctione: Nullo autem modo licet gaudere & congratulari de illa coniunctione.

Quia tamen adire tale Conuiuium, etiam aliũ vsum habet, nempe ad seruandam amicitiam, ad pascendum corpus; ideò non videtur per se malum, modò coniunctis non gratulentur de coniunctione.

Licet aliquando, & quâ causâ.

Idem videtur dicendum de munere dando: nã cum hæc functiones duplicem vsum habeant, alter potest ab altero separari. Deberet tamen adesse causa: nam magnam speciem mali habent.

Verum cum vix fieri possit vt aduentes talia conuiuia & dantes munera, non gratulentur, putarem in praxi non esse permittendũ: nisi in casu in quo abesset omne scandalum, & possent vti tali modo loquendi, quo re vera non gratuletur coniunctioni nefarie; vt quando oratio est ambigua, & grauis causa subesset. Si tamen passim putaretur verum Matrimonium, possent quis gratulari tanquam putatio Matrimonio.

SEPULTURA ET FUNVS HÆRETICORVM.

CASVS XXVII.

Virum liceat hæreticorum funera comitari, eoque sepelire?

46 **R**espondeo, Non est per se illicitum hæreticorum funera comitari. Quia non est ceremonia religiosa, sed honor politicus.

Nec refert quòd in loco Sacro sepeliantur, id est, in loco sepulture ordinario. Quia qui comitatur, non videtur consentire in loci sacri iniuriam, (qui quamuis prophanatus sit, tamen adhuc sacer manet, cum consecratio, manente saluâ rei substantiâ, perseueret: solum enim defuncto honorem exhibere censetur. Quod autem in hoc loco sepeliatur, pendet ex aliorum voluntate. Non tamen potest cum hæreticis psalmos concinere.

Cauendum verò hic est scandalum. Deinde, nõ comitandum nisi grauis aliqua subit causa.

47 Sepeliens autem excommunicatus est, non verò is qui tantummodò comitatur.

HORÆ CANONICÆ.

CASVS I.

Officium mutilum.

Virum teneatur Capitulum deserere officium propria Ecclesiâ mutilum, & Romanam acceptare?

48 **R**espondeo, Si officium propriæ Ecclesiæ est mutilum, vel carens rubricis & iusto directorio, ita vt sciri nequeat quomodo superioribus temporibus maiores eo sint vsi, vel vti nunc oporteat; tenetur Capitulum illud deserere, & acceptare Romanum. Ratio est, quia concessio illa de retinendo officio propriæ Ecclesiæ ducentis annis antiquiore, intelligenda est de Officio completo, quod decorè, & absque confusione iuxta certam regulam obiri potest. Non enim credibile est Ecclesiam velle concedere, præsertim in celebratione Missæ & actione Liturgica officium imperfectũ, vagum, & legitimâ normâ destitutum, quod sine periculo

periculo irreuerentia celebrari vix potest, in quo quilibet pro suo affectu vel phantasia ritus, gestus, caeremonias addere & mutare potest, cum nullam certam regulam habeat. Credibile est officium illud nunc mutilum, olim suas rubricas & regulas directorias habuisse: alioqui maiores nostri ab insigni negligentia in re omnium maxima excusari non possent. Debent enim haec regulae esse certae, nec a priuatis villo modo augeri aut minui possunt, vt omnes Doctores tradunt. Sunt enim ritus liturgici pleni mysterijs. Vnde etiam in constitutione Pij V. praecipitur ne quis in Missa celebratione alias caeremonias, vel preces, quam quae in Missali continentur addere vel recitare praesumat. Et Conc. Tridentinum sess. 22. in decreto de obseruandis & vitandis in celebratione Missae, praecipit ne Sacerdotes alios ritus aut alias caeremonias & preces in Missali celebratione adhibeant, praeter eas, quae ab Ecclesia probatae ac frequentis & laudabili vsu receptae fuerint.

Officium mutilum.

CASVS II.

Quid si Capitulum velit Officium antiquum imperfectum retinere, An singulis fas sit in priuatis Missis vti Romano?

Respondeo, Si Capitulum nolit acceptare Romanum, sed velit retinere officium & Missale ita imperfectum, & suis necessarijs regulis destitutum, singulis fas erit in Missis priuatis vti Romano. Ratio est, quia non subest iusta causa retinendi prioris, aut prohibendi vsus Romani, ac proinde deueniendum est ad Romanum: imò, vt dictum est, Capitulum tenetur acceptare Romanum. Nam quod ad sumptus in hac mutatione faciendos attinet, facile erit obtinere, vt fructus aliquot annorum beneficij proximè vacantis in eam rem applicentur.

Nec obstat quòd summus Pontifex permittat hanc mutationem fieri de consensu Praelati, & vniuersi Capituli; vnde à contrario sensu colligas sine illo consensu fieri non posse: hoc, inquam, dictis non obstat; quia Pontifex loquitur de mutatione in officijs publicis, non autem in priuatis. Vnde passim videmus etiam in Ecclesijs, vbi officium antiquum adhuc publicè viget, multos priuatim seruari vsus Romanum; quia re vera id non est contra illius constitutionis mentem. Quod maiori sane ratione locum habet cum proprium Ecclesiae officium est imperfectum.

CASVS III.

Quid eo casu singuli faciant in officijs publicis?

Officium mutilum.

3

Respondeo, In publicis officijs quibus Capitulum non permittit seruari vsus Romanum, sed vult seruari antiquum, puto seruandas rubricas Romanas, easque illis officijs aptandas, prout, commodè fieri potest. Cum enim sint proprijs destituta, vti supponitur, nec ea res possit relinqui arbitrio cuiuslibet priuati; nec possint diuina officia sine decoris & congruis ritibus obiri, hoc solum restare videtur, vt Romani, qui ab Ecclesia sunt approbati, adhibeantur: nec ea res multum difficultatis habet. Et quamuis sit contra mentem Summi Pontificis vt rubricae Romanae

Vtiantur officij mixto.

alienis aptetur Officijs (hoc enim est quodammodo nouam Officij formam constituere) tamen necessitas hic exulat inferiores, & personas singulas: minus enim incommodum est sic fieri, quam officium antiquum sine congruis ritibus celebrari. Viderint illi qui ad has angustias cogunt, & causa sunt cur legitima mutatio fieri nequeat. Quòd si Capitulum vult omnino vsus antiquum in sua Ecclesia retinere, curet rubricas & regulas idoneas accommodari; & totum à Summo Pontifice approbari: Nam sine tali approbatione non potest id fieri posse. Ritus enim & caeremoniae non minus sunt significatiuae mysteriorum, quam verba. Vnde sicut verba & preces non possunt ex Romano Missali in Officiu antiquum illi Ecclesiae proprium transferri (hoc enim esset diuersa Officia miscere, & nouum quodammodo cudere, quod priuatis omnino est prohibitum:) ita nec ritus & caeremoniae. Priuati tamen ob necessitatem, vt diximus, excusantur. Imò ipsi consulendum vt sic faciant; quia melior ratio non supponit, illis circumstantijs positis.

Si tamen Capitulum permittet in Officijs publicis vsus Romanum absque vlla mixtione, hoc omnino esset praefendum, etiam si nullo communi decreto statuisset Romanum recipere: quia posita Capituli permissione, nihil est quod obstat cur Romanum celebrari non possit; quamuis communi consensu non sit absolute receptum. Et licet videatur aliquid incommodi quod hoc die seruetur vsus Romanus, alio vsus antiquus; minus tamen hoc est, quam quod fiat in vno eodem Officio illa mixtio & confusio diuersorum. Deinde, hac ratione sensim disponuntur ad Romanum absolute recipiendum, & antiquum abolendum.

CASVS IV.

An in eadem Missa Collegiata vti quis possit ista Rubricarum & Officiorum mixtura?

Respondeo, Non videtur improbandum (posito officio adeò imperfecto & incerto, & Capitulo non permittente vsus Romanum) vt Sacerdos sacrum collegiatum peragens, in ijs quae publicè cauenda sunt, vt in Collectis, Gloria, Credo, Praefatione &c. sequatur ordinem suae Ecclesiae; in caeremonijs autem priuatis, praesertim in Canone, Missale Romanum: quia non videtur commodior ratio iniri posse rebus ita constitutis. Putarem tamen etiam in Introitu, Epistola, Graduali, Euangelio, Offertorio, & post Communionem se antiquo conformare debere: quia absurdum est, vt in his dissentiat à Choro vel cantu publico, & in vna missa sit duplex Introitus, duplex Epistola, duplex Graduale, & caetera praeter Canonem & pauca alia, sint duplicia. Itaque hoc vitandum: & in his se debet accommodare Choro. In Canone autem si omnia more Romano fiant, nihil est incommodi.

CASVS V.

Vtrum singula monasteria Ordinis S. Benedicti possint amplecti nouum Breuiarium à Paulo V. approbatum, & Roma in hunc finem

Breuiarij commu-

finem excusum, etiamsi alia monasteria eiusdem Congregationis id non acceptent?

CASVS VI.

Prælatus cum suo Capitulo in Ordine S. Benedicti notabiliter immutauit Breuiarium S. Benedicti post editam Bullam Pij V. Breuiario Romano præfixam.

Breuiarij alterati.

QVÆRIITVR, An Religiosi illi satisfaciant præcepto Ecclesie de horis legendis?

Respondeo Primò, Certum videtur non posse Prælatum cum consensu Capituli inducere notabilem mutationem seu alterationem in Breuiarium S. Benedicti. Nam Pius V. in Bulla præfixa Breuiario Romano abolet omnia Breuiaria non Romana, præter ea quæ iam à ducentis annis consuetæ sunt in aliqua Ecclesia vel Conuentu legi. Atqui Breuiarium S. Benedicti notabiliter immutatum & alteratum, non est Breuiarium consuetudine ducentorum annorum receptum, sed nouum planè. Et sanè dubitandum non est quin Pontifex permittat Ecclesijs & monasterijs vsum illorum ob antiquitatem & continuationem, & quia graue illis fuisset tam diuturnam consuetudinem relinquere. Vnde nulla ratione permittit ea sic immutari vt quodammodo noua videatur. Quòd si aliqua mutatio facienda videatur, ea primùm exhibenda Sedi Apostolicæ, vt approbetur & possit in vsum deduci, sicut in quibusdam locis vidi fieri.

10 Nemo potest alterare Breuiarium

Hinc sequitur, eos qui sunt auctores huius mutationis, non satisfacere præcepto de Horis legendis, vt colligitur ex eadem Bullâ. Expressè enim Pontifex declarat eos non satisfacere, qui legunt aliud Breuiarium, quam Romanum, vel aliud à se permissum, quale est, quod à ducentis annis est receptum, non autem quod sic est immutatum.

11 Auctores huius mutationis non faciunt præcepto.

Addo tamen, Eos qui non sunt auctores huius mutationis, qui coguntur publicè cum alijs officium istud sic immutatum obire, non teneri priuatim aliud dicere. Ratio est, quia hi non sponte suâ, sed coacti Superioris iussu & Capitali consensu id faciunt, & qui ita statuunt, non ex contumacia aduersus Sedem Apostolicam statuunt, sed quia putant expedire ad edificationem, seque ad hoc potestatem habere. Vnde non est credibile Sedem Apostolicam subditos istos velle obligare vt Officium priuatim repetant.

12 Alij subditos satisfaciunt.

Nec obstat, quòd Pontifex in eadem Bullâ decernat eos non satisfacere suæ obligationi, qui legerint aliud Breuiarium, quam Romanum, vel quod iam à ducentis annis in sua ipsorum Ecclesia fuerit receptum: quia loquitur de illis qui sua sponte id faciunt, non autem de illis qui coactè: nam intentio illius est per hunc rigorem compellere illos ad capeffendum Breuiarium Romanum. Itaque non habet locum in illis qui non sunt sui iuris, nec habent in sua potestate, hoc vel illud Breuiarium quod legant, capeffere; sed coguntur sequi naturam suorum Superiorum in publico officio obeundo. Igitur per iustam episcopiam sunt excipiendi, etiamsi verba decreti eos comprehendere videantur: quia contra mentem legislatoris est & contra æquitatem, illos duplici onere inuoluere.

Adde, eos qui per inconsiderationem vel errorem legunt Officium vnius diei pro alio, non teneri repetere (vt multi Doctores docent) quia non

1. Quia hæc est mens Pontificis.

8

Nec obstant illa verba Pontificis, Omnes eiusdem Ordinis Religiosos ad Breuiarium, & libros chorales reformatos, vniuersimodò recipiendos, in Domino hortantes &c. Non enim vult insinuare non posse recipi ab vno monasterio, nisi alia monasteria, vel tota congregatio consentiat. Hoc enim longè abest à mente Pontificis, sed solum indicat se desiderare, vt nemo in toto ordine sit, qui repugnet, aut se opponat. Desiderat enim vt omnes tam eximium munus obuijs vlnis excipiant. Hinc tamen nullo modo sequitur quin quoduis monasteriũ possit recipere, etiamsi alia monasteria in hoc non cõspiciant. Itaq; sicut cum Pius V. promulgauit Romanum Breuiarium, & facultatem fecit Capitulis vsum antiquiorem ducentis annis habentibus, illud acceptandi, modò Episcopus & vniuersum Capitulum in eo consentirent, non habita ratione aliorum Capitulorum eiusdem diocesis: ita modò Paulus facit potestatem, & hortatur singula monasteria, vt illud acceptent, modò Prælatus, & maior saltem pars monasterij consentiat: non curando an alia monasteria eiusdem Ordinis vel congregationis cõsentiant. Accedit, quòd huiusmodi ordinationes dirigantur per se primò ad ipsa monasteria quæ sunt sui iuris, nec dependent ab alijs nisi quoad visitationem: & planè insolens est aliorum consensum requirere nisi id expressè declaretur.

A simili.

9. Quia id Præsidentis est iniungere.

Idem conuincitur ex litteris Præsidentium generalium in quibus in virtute sanctæ obedientiæ, & sub formali præcepto iniungitur omnibus & singulis, vt admittant prædictum officium, eoque vtantur, nec vlla fit mentio consensûs aliorum monasteriorum. Itaq; singuli Abbates nõ solũ possunt, sed etiam tenentur recipere, item singuli, & omnes religiosi non expectato consensu aliorum Abbatum vel religiosorum. Neque vlla modò occurrat ratio cur merito hæc de re debeat dubitari.

non est mens Ecclesie obligare cum id non sponte fit. Ergo cum etiam isti id sponte non faciant, non sunt cogendi repetere, idque eod. modis, quod nulla eorum culpa interueniat. Habet hic Reuerenda Paternitas tua quid mihi absque vlla dubitatione videatur. Saluo tamen in omnibus meliore iudicio.

CASVS VII.

Breuiarij
commu-
tatio.

13 **Utrum** Clericus Ecclesie, v. g. Aquisgranensis post relicto Missali & Breuiario proprio suae Ecclesie, in qua habet beneficium & residet, uti officio Ecclesie Coloniensis vel alterius?

Respondeo, Clerico Ecclesie Aquisgranensis ius non esse ut relicto officio proprio suae Ecclesie in qua habet beneficium & residet, utatur officio Ecclesie Coloniensis vel alterius. Quod aperte confirmatur ex constitutione Pij V. Missali Romano praefixa; ubi praecipitur, ut omnes capeant usum Romanum, exceptis illis solum, quorum Ecclesie habent officium ducentos annos superans. His enim, quia durum videbatur eos cogere tam diuturnam consuetudinem deferere, & nouum officium amplecti, permittitur ut consuetudinem suam retineant. Quod si eam cupiant deferere, fit illis potestas commutandi eam in officium Romanum, nullo autem modo in officium alterius Ecclesie. Nulla enim subest ratio talis commutationis, imo est directe contra intentionem Pontificis, qui vbique cupit introduci Romanum, nec permittit vllum aliud nisi causa tam longinqui vsus in Ecclesia propria continuati. Idem dicendum de Breuiario seu officio Horarum canonicarum, ut ex alia constitutione Breuiario Romano praefixa perspicuum est.

CASVS VIII.

Nouum Bre-
uiarij pri-
uilegium.

14 **Utrum**, Ecclesia Collegiata vel quodlibet aliud monasterium qua acceperunt usum Breuiarij Romani, teneantur sub peccato mortali in Choro persolvere diebus in Breuiario praescriptis, (supposito quod ante acceptionem illis vterentur) officium B. Mariae Virginis, Vigiliis mortuorum, Psalmos Graduales & Penitentiales cum Litanis?

Respondeo, Non teneri ad quidquam horum, praeterquam ad Horas B. Virginis; ut aperte colligitur ex Bulla Breuiario praefixa: quia tollit Pontifex obligationem horum, salua consuetudine officij B. Virginis in Choro dicendi, si antea ea consuetudo erat. Haec autem concessio Pontificis pertinet ad omnes eos qui Breuiarium nouum acceperunt. Itaque hi non obligantur amplius nec in Choro, nec extra, ad officium Defunctorum, ad Psalmos Graduales vel Penitentiales, illis temporibus, quibus singulis mensibus, vel per Quadragesimam & Aduentum praescribuntur in Breuiario Romano.

CASVS IX.

15 **Utrum** Monasteria que retinent Breuiarium Bursfeldense, teneantur sub peccato mor-

taliter dicere officium mortuorum quotidie: Obligatio in illis sit consuetudo orta ex reformatione Congregationis Bursfeldensis, in qua sic dicitur: Quotidie post vesperas regulares, dicimus in Conuentu officium Mortuorum, praeterquam in festis duodecim lectionum, & profectis?

Respondeo, Id pendet ex modo quo haec consuetudo recepta est: Si enim ita recepta est ut Religiosi communiter putent se mortifere peccare si omitterent, sic obligat sub mortali. Secus est, si non putent se peccare, saltem leuiter. Puto tamen eos non obligari sub mortali peccato; sed, vel sub veniali, vel solum sicut ad aliam monastica statuta, quae penalia tantum sunt, non autem obligatoria in conscientia. Quod magis locum habet dum priuatim extra Chorum Horarum leguntur: etsi Nauarrus, Toletus, & quidam alij putent eos qui antiquum Breuiarium legunt, teneri sub peccato Mortali ad Horas B. Virginis, & etiam ad officium Defunctorum, ijs temporibus, quibus praescribitur, quia sunt pars officij diuini. Sed id iure probari non potest: vnde pendet ex consuetudine quae neque est vniuersalis (multis enim locis ante Breuiarium Pij V. non legebatur paruae Horae B. Virginis, nec officium Defunctorum:) neque forte instar legis strictae obligantis recepta, vbicumque viget.

CASVS X.

16 **Utrum** Canonici teneantur quotidie interesse singulis Horis cantandis vel legendis in Choro?

Respondeo Primo, Haud dubie nimis laxa est illa sententia; imo est aperta corruptela, quae dicit Canonicos non teneri interesse diuinis officijs, nisi quando aliquid ipsis muneris obeundum. Sic enim sepe semper possent abesse, & alibi residere, accurrentes tunc quando functio ipsorum recurrit. Quid enim iuuat residentia sine suo vsu, qui est frequentatio Chori? Paria sane sunt non residere, & rarissime comparere. Neque Canones aliam ob causam residentiam requirunt, nisi ut beneficio deseruiant in officijs publicis: ut patet Cap. Quia nonnulli. Cap. Cum ad hoc. Cap. Clericos, & alij multis, De Clericis non residentibus. Beneficium enim datur propter officium, non tam raro obeundum, sed quotidianum. Vnde non solum est contra Canones, sed etiam contra primum finem institutionis Canonicatum & beneficiorum. Idem satis aperte colligitur ex Concilio Tridentino, sess. 24. c. 12. de Reformatione, ubi iubet illos compelli ut per se, & non per substitutos diuina officia obeant. Sane nisi ex ipsa institutione tenerentur, non iuberet compelli. Accedit quod quando simul vivebant in communi, & nihil preter simplicem victum & vestitum haberent, non erat illis liberum abesse a Choro: quanto minus nunc liberum esse debet, quando tam amplas opes habent, & splendide viuere possunt. Absurdum profecto est dicere illos tam opima stipendia sacra accipere, ut quantaxat certis quibusdam diebus praesentes se exhibeant.

Respon-

17
Neque, ut
vni vel al-
teri Hora,
vel sacrifici-
o Missæ.

Respondeo Secundò, Opinio eorū qui dicunt sufficere vt Canonici quotidie intersint vni duntaxat ex maioribus Horis, vel duabus, vel sacrificio Missæ tantūm, singulis diebus intersint; sed vt ordinariè. Quorsum enim concedant illam absentiam, si nulla causa rationabilis subsit, cum ex institutione ad omnes teneantur, & ideò tam magna stipendia suscipiant, nimirum vt toti huic rei possint incumbere? Nec obstat quòd diebus solemnioribus distributiones sint constitutæ ijs, qui vni ex Horis maioribus interfuerint: id enim factum, non quòd sufficiat vni interesse, sed ne facillè se excusent ob causas occurrentes tunc temporis.

18
Tenetur
ordinariè
interesse
quotidie
singulis
Horis.

Respondeo Tertio, Mihi magis probatur opinio eorum qui dicunt Canonicos teneri ordinariè interesse quotidie singulis Horis, nisi aliqua causa excuset. Hanc tamen obligationem non iudico ita rigidè & asperè explicandam, vt adstringat ad peccatum mortale, quando Superiores dissimulant, non vtentes iure præcipiendi & cogendi: quia vnus vel alterius diei absentia etiam sine causâ, non notabiliter lædit finem principalem institutionis, qui est, vt regulariter cultui diuino intersint. Si tamen absque causa multis diebus absissent (exceptis tribus illis mensibus quos Concilium Tridentinum permittit, vel breuiori tempore, prout habet vsus Ecclesiæ illius) non videretur excusandi à peccato mortali; quia peccant contra principalem finem institutionis.

19
Abusus
aliorum
alios non
excusar.

Si quis obijciat vsum Colonienſium Canonico- rum, & aliorum multis locis Germaniæ receptum: Respondeo, Abusum illum non esse tolerabile, nisi ad grauiora incommoda vitanda; quæ tamen non sunt vbique timenda, etiamsi Canonici cogantur ad chorū. Accedit quòd consuetudo tolerata & recepta, illos vticumque fortasse excuset: quæ consuetudo non est communiter Leodij.

CASVS XI.

Absentia
à choro.

Canonici Ecclesiæ Cathedralis vel Collegiatae subinde solent se à choro absentiare præsertim dum sunt prolixiora officia, & nihilominus distributiones recipere.

QVÆRITVR Primò, An illas distributiones possint recipere?

QVÆRITVR Secundò, Cui teneantur perceptas distributiones restituere?

QVÆRITVR Tertio, An in Confessione illis Canonici faciendus scrupulus?

QVÆRITVR Quarto, An is potest distributiones percipere, qui sanitatis causâ ab inchoato officio recedit, eò quòd longa continuatio illi sit noxia?

20
Nō possunt
distributio-
nes recipere.

AD Primū: Resp. Canonici Eccl. Cathedralis vel Collegiatae, qui nō intersunt summo Sacro, vel alteri diuino officio, quando prolixius fuerit, non posse percipere distributiones, quæ ratione illius officij dātur, nec perceptas retinere. Nam Cap. vnico de Clericis nō residentibus in 6. statuitur Vt absens (nisi infirmitas, vel iusta corporis necessitas, aut euidens Ecclesiæ utilitas excuset) non ac-

quirat dominium verum sic receptarum, nec facias eas suas; imò ad omnium restitutionem teneatur. Idem renouat Concil. Trident. sess. 24. c. 12. de Reform. non obstantibus quibusuis consuetudinibus, excludens simul omnes collusiones & condonationes.

Nec obstat quòd viri docti, atque aded omnes Canonici illius Ecclesiæ id liberè faciant (excepto vno qui ob id scrupulosus habetur:) quia res est nimis aperta, & notoria, iure antiquo statuta, & à Concilio Tridentino renouata; & rationi quàm maximè consentanea. Et sanè nō video quo modo efficacius & clariùs possit significari eos ad restitutionem teneri, quàm à iure antiquo, & Concilio Tridentino significetur: vt valdè mirum sit viros doctos, quibus sit aliquid bonæ conscientiæ, posse hoc pro scrupulo habere.

Est omnia
passim in
receptant.

Neque obstat consuetudo: tum quia hæc debet esse rationalis, & legitime præscripta, vt possit contra legem scriptam valere: hæc autem neque est rationalis, cum distributiones sint stipendia præsentium, & ideò introductæ vt solis præsentibus darentur: neque legitime præscripta; quia non potuit bona fide esse continuata per quadraginta annos; cum per Concilium Tridentinum omnis talis consuetudo sit sublata.

Sicq; con-
suetudo.

Neque refert quod Episcopus permittat: quia non potest dispensare in decretis Conciliorum & Pontificum.

Et Episcopus
per per-
mittat.

Ad Secundum: Respondeo, Videtur quòd teneantur Ecclesiæ restituere perceptas distributiones. Quia cum Canonici illi non acquirant earum dominium, manent in dominio Ecclesiæ.

Facienda
restitutio
Ecclesiæ.

Cauendum tamen ne accrescant alijs qui similiter absunt. Quod si putaretur futurum, dandæ sunt fabricæ, vel in quosuis alios pios vsus, iuxta Concilium Tridentinum sess. 22. c. 3. de Reform. Neque opus est arbitrio Ordinarij, nisi ipse per sententiam vel statutum alicui pio loco applicasset.

non
unde

Ad Tertium: Vtrum omnibus istis Canonicis Doctoribus veniētibus ad confessionem faciendus sit scrupulus, præcipue, si hæc in confessione non attingant? Respondeo, Faciendum esse scrupulum, rogando an absentes tales distributiones non acceperint. Si fatentur, ostendendum est esse illicitum: si negant, nihil amplius faciendum. Teherur enim Confessarius instruere penitentiam, quem videt versari in errore culpabili; qualis est iste.

Facienda
est in Con-
fessione
scrupulus.

Ad Quartum: De eo qui è choro recedit, eò quòd illi notabiliter noxia sit continuatio: Respondeo, Eum posse abesse à choro. cui iudicio Medici notabiliter oboisset longa officij continuatio, eumq; posse distributiones percipere, etiamsi interim sanitatis causa deambulet. Secus verò si illa continuatio non putetur notabiliter oboisse. Cauendum tamen scandalum, ob quod, deberet se domi continere, & deambulare in cubiculo vel horto. Quòd si publicè deambulet, possunt ei istæ distributiones negari ob præsumptionem, & statutum.

Si noxia
sit con-
tinuatio
officij.

CASVS XII.

Vtrum Canonici qui ante finem exeunt, sint à choro, ipso iure priuati distributionibus?

Absentia
à choro.

Respondeo, Concilium Tridentinum non priuat Canonicos distributionibus ipso facto, nisi absentes. Itaque qui præsentibus sunt, etiamsi ante finem exeant, non sunt ipso iure priuati. Di-

21
22
23

R
gni tamen

gai tamen essent quialiquo modo multarentur, qui sine causa exeunt: sicut & illi qui multum confabulantur. Statuta autem cum poenam solium habeant irrogandam, vt indicat verbum (priuentur) non obligant ad poenam, nisi mandentur executioni.

CASVS XIII.

Fabula in choro.

Virum Canonici aliique beneficiarij per substitutos officium celebrantes, possint alijs canentibus, inter sese autum & liberè colloqui?

25

Respondeo, Canonicos & Capellanos, qui tempore diuini officij ordinariè per notabile tempus, & ad omnem occasionem fabulantur, non possum excusare à graui peccato; tum propter scandalum, tum quia lege diuinæ iustitiæ tenentur diuino officio interesse. Et quamuis propter receptam consuetudinem non teneantur per se canere, sed possint id per cantores & Capellanos explere, tamen ipsi suâ presentia debent omnia moderari vt decorè transigantur. Vnde tenentur exhibere presentiam religiosam, & decoram. Idè enim tam ampli fructus constituti vt saltem religiosâ & graui presentia suâ diuinum officium exornent, & decorè peragere curent. Neque illos excusat, quod priuatim officium recitent: quia etsi non teneantur in choro canere; tamen non possunt se liberè à choro absentare, sed tenentur ibi presentiam debito modo exhibere. Non enim fructus recipiunt pro officio quod domi priuatim legunt, sed quod publicè exhibent. Tenentur ergo illud congruo modo, & cum debitis circumstantijs obire.

Horas ex negligentia, sed ex fastidio diuini cultus, vel contemptu, vel consuetudine. Itaque si aliquoties omittantur ex negligentia, nisi toties id fiat vt censeatur inducta consuetudo, nõ erit peccatum mortiferum, iuxta istos duos Doctores. Quæ sententia etsi mihi non probetur quoad Beneficiarios & ordinatos Ordine sacro; tamen videtur valdè rationalis quoad moniales & professos nõ ordinatos. Fumus V. Horæ n. 4. probat opinionem Caietani tanquam veriorem, etiamsi alij communiter contrarium teneant; Quia, inquit, eorum opinio nullo iure probatur.

Fumus.

27

Non obligantur sub mortali ex consuetudine.

Probari potest hæc sententia: Primò, Quia Moniales non tenentur ad Horas Canonicas aliquo voto, vel ex vi suæ professionis, vt passim Doctores fatentur; neque ex aliquo Ecclesiæ præcepto; neque ex vi alicuius statuti aut regulæ; sed solum consuetudine, vt cõmuniter Doctores admittunt. Atqui illa consuetudo non est ita durè interpretanda vt sub peccato mortali obligare singulis vicibus censeatur: tum quia id parum humanum esset, & sæpè periculosum saluti; tum quia consuetudo regularis non debet censi magis obligare quàm expressum statutum regulæ. Atqui si esset expressum statutum regulæ de Horis à singulis recitandis, illud non censeretur obligare sub peccato mortali, sed solum sub reatu regularis correptionis, vel vt summum sub peccato veniali, & poena regulari; sicut alia statuta regularia. Nisi fortè haberet verba quæ perspicuè maiorem obligationem designarent, qualia sunt, *Præcipimus in virtute s. Obedientiæ. Præcipimus, strictè iungimus, &c.* Verum nullum est statutum regulare, vt existimo, quod verba tam obligatoria habeat. Confirmatur, quia obligatio sub mortali est res valdè odiosa, ac proinde minimè præsumenda, nisi vbi necessitas cogit. Atqui hic nulla cogit necessitas præsumendi aut inducendi tam grauem obligationem: Quia sicut ad alias regulas & ad disciplinam religiosam seruandam sufficit obligatio ad poenam & castigationem regularem, ita etiam ad seruandam hanc consuetudinem. Alia ratio est de Beneficiarijs, & Ordinatis: Beneficiarij enim stipendia ab Ecclesia accipiunt vt officium diuinum persoluant; vnde instar mercenarij tenentur ex quasi-contractui & officio. Ordinati verò Ordine sacro sponte se in ministerium Ecclesiæ tradiderunt: ad hoc enim ordinantur vt Ecclesiæ seruiant; ac proinde æquissimum fuit vt Ecclesiæ illis tanquam suo ministerio mancipatis hoc onus imponeret. Moniales verò non idè deferunt sæculum, & se in monasterium abdunt, vt aliquod Ecclesiæ ministerium obeant, aut vt stipendia ab Ecclesiâ percipiant; sed vt suæ perfectioni vacent, & Deo seruiant: alimenta autè gratis percipiunt vt pauperes. Itaque ex hoc capite nulla fuit ratio tam grauis vinculi imponendi. Et sanè cum illæ sæculum deferant, omnes opes, voluptates, propriam voluntatem, & in latebras perpetuas monasterij se abdunt, vt occasiones peccatorum vitent, & liberiore spiritu Deo seruiant; parum videtur humanum, si nouus ille laqueus illis iniiciatur, & sub peccato mortali ad preces tam longas & multiplices, quas non intelligunt, adstringantur. Sat enim ipsæ sibi oneris imponunt cum tribus votis se obstringunt, & discipline Religionis subiiciunt. Quis nouâ illam obligationem adè grauè non reformidet? Non esset hoc sacras Virgines ad Religionem allicere, sed abferrere.

Neque ea statuta regula.

28

Alii Beneficiarij & Ordinarij aliter ad hoc obligantur.

Non

CASVS XIV.

Monialium obligatio ad Horas Canonicas.

Virum sententia Caietani de Monialibus choro mancipatis, eas non teneri sub peccato mortali Horas Canonicas recitare, sit probabilis?

26

Non erat operæ pretium ex Belgio de hac, & duabus subsequentijs questionibus petere iudicium, cum Hispania viris doctissimis sit referta, adè vt hodie palmam sapientiæ teneat. Verum quia Reuerendissimo Domino placuit meum sensum exquirere, dicam quod in Domino ea de re sentiam, saluo saniori iudicio. Itaque ad primam questionem

Respondeo, Sententiam Caietani de Monialibus choro mancipatis, eas non teneri sub peccato mortali Horas Canonicas recitare, mihi semper visam etiam in praxi probabilem. Idem sentio de Religiosis professis choro mancipatis, qui nondum Ordine sacro insigniti. Quam sententiam tenet etiam Ioannes Medina vir doctissimus qu. 7. de Oratione sub finem: vbi etiã apertè indicat, quod si ex consuetudine tenentur, eam consuetudinem non obligare amplius, quàm statutum Regulæ. Et Emanuel Sà V. Horæ Canonice nu. 1. vbi dicit hanc sententiam esse probabilem. Nec obstat quod addit, non esse vsu receptam; hoc enim nihil aliud est, quàm Religiosos & Moniales putare se obligari sub mortali, & se peccare mortiferè si aliquando omittant. Fauet etiã huic sententiæ Petrus Arragon qu. 83. art. 11. & Angelus V. Hora Canonica n. 10. vbi approbat sententiam Richardi tanquam humaniorem, qui docet nõ esse mortale omittere

Nec Moniales nec professi nondum sacris initiati tenentur ad Horas sub mortali. Ioan. Medina.

Manuel Sa.

Arragon. Richardus & Angelus.

29
Superiores
ad publicū
officium
conueniunt
sub mortali,
non tamen
subdita.

Non nego quin Conuentus ad officium publicum arte vinculo teneatur: huius enim omisso grauis censeretur: vnde Superior sub peccato mortali teneatur procurare vt quantum fieri potest, non omittatur. Sed ago nunc de obligatione singularum: vt si aliqua in choro sponte per aliquot Psalmos animo euagetur, vel cesset à cantu, vel si non frequentans chorum (vt pote alteri muneris destinata) non recitet priuatim, sed partē aliquā notabilem, vel totum, semel bis tunc omittat, non existimo eam mortiferè peccare. Et contrarium videtur mihi durum, & parum humanum; quia sine vlla necessitate, vel notabili vtilitate præbetur occasio plurimorum peccatorum mortalium, & infinitorum scrupulorum, quibus plurimæ bonæ virgines creberrimè implicantur. Abundè satis erat correptio regularis, sicut in alijs regulis & statutis.

30
A simili,
de Conuer-
sis.

Accedit quòd Conuersis qui non sunt choro mancipati, multæ aliæ preces imponantur, quas quotidie Deo persoluant, non tamen dicendū est eos sub peccato mortali ad hoc teneri (etsi aliqui Doctores contra senserint, sed infirmâ ratione) sed solum veniali, vel regularis pœnæ correptione, vt plerique sentiunt. Si Conuersi, qui verè sunt Religiosi, & pensum præcum bene longum sibi assignatum habent in dies singulos, non tenentur ad eas sub peccato mortali; cur mancipati choro teneantur ad preces Canonicas sub mortali? Cur illa mancipatio sit illis adeo onerosa? Sicut autem in monasterijs virorum sunt Conuersi qui ad ministeria domestica admittuntur; ita inter Moniales sunt Conuersæ, quibus similiter multæ preces quotidie imponuntur. Vnde cum hæc Conuersæ non teneantur quotidie sub peccato mortali ad suas preces; neque ceteras putamus teneri ad suas, sed solum sub correptione regulari &c.

31
Item à si-
mili de
Canonicis.

Præterea sunt in Belgio & Germaniâ Conuentus Virginum, quæ vocantur Canonissæ, ex primarijs totius nobilitatis familijs, quæ publicè canūt Horas Canonicas insigni magnificentiâ, sicut Canonici, & habent præbendas instar Canonicorū; & tamen multi viri docti putant eas dum à choro absunt, non teneri sub peccato mortali ad officium diuinum; neque etiam in choro si aliqua non cantant, vel sponte distrahantur animo: Si iste non, tenentur tanto vinculo, quæ tamen certi modi præbendas habent; cur illud imponemus Monialibus, quæ aluntur vt pauperes, nec vilas habent præbendas aut obligationem ex fundatione quæ singulas constringat?

32
Male ap-
prehendi-
tur con-
suetudo hic
obligare
sub mortali.

Neque obstat, quòd dicantur consuetudine teneri sub mortali: quia, vt rectè Cajetanus & alij, de tali consuetudine habente tale vinculum non constat. Etsi enim satis constat de consuetudine qua Moniales consueverunt publicè Horas canere, non tamen satis constat de consuetudine, quæ tantum vinculum singulis priuatim sit impostum. Deinde hæc consuetudo non aliter potuit inducere talem obligationem, quàm mediante hominum opinione, qui putarunt se obligari sub mortali, & iudicabant se peccare mortaliter si omitterent. Talis autem obligatio facile tollitur, si ostendatur opinionem illam non solido nitī fundamento. Sicut olim ante Sorum communis erat opinio omnem beneficiarium sub peccato mortali teneri quotidie ad Horas, etiam si beneficium solum duos vel tres aureos ei penderet: &

ita consuetudine & Doctorum opinione tenebantur sub mortali: verum postquam Sorus pgedaro iudicio docuit contrarium, passim capitula rigida sententia exolecere. Simili modo putabatur esse peccatum mortale facere Sacrum ante preces matutinas: Itaque talis obligatio statim euanescit quoad grauitatem peccati mortalis, simulatque ostensum fuerit eam solido fundamentum minimè nitī.

33
Res grauis
sub leui
pœna po-
tèst im-
poni.

Deniq; probabilissima sententia est posse obligationē imponi sub veniali; etiam si materia secundū se sit grauis, & capax obligationis sub mortali; maximè quando iusta ratio subest non imponendi maiorem obligationem, sed sistendi intra limites venialis: Hic autem iustissima videtur esse ratio non imponendi aut interpretandi maiore obligationem, quàm sub veniali iuncta simul regulari correptione. Sic enim abundè obtinebitur finis statuti, & conscientie infinitis scrupulis & periculis peccati mortalis eximentur. Sequitur nunc secunda questio.

34

Vtrum Confessarius in praxi hanc sententiam sequi possit, & Virginibus Religionem ingressuris id ipsam significare?

Hæc sen-
tentia est
iusta in
praxi.

Respondeo, Posse Confessarius sequi hanc sententiam in praxi, & Virginibus illis quæ timore tantæ obligationis sunt anxie, & absterrentur à Religionis ingressu, dicere quod sub leali non obligentur. Vnde etiam in choro sint distractæ, vel cessent canere per spatium aliquot Psalmorum, non peccaturas mortaliter. Similiter si cum non frequentant chorum, contingat aliquando ex negligentia partem aliquam officij, vel integrum officium omitti. Expedi enim vt sententia probabilis ob tantum bonum promouendum; sicut ad aliquod malum impediendum interdum vtitur sententia aliqua etiam parum probabili. Ad hoc probabile esse neminem in recitando Officio peccare mortiferè qui exterius benè recitet, etiam si interius voluntariè animo diuagetur, vt patet ex ijs quæ diximus lib. 2. de Iustitia c. 37. dubit. 11. Sequitur tertia questio.

Voluntaria
distractio
interna
non est
mortalis.

35

Concesso quòd Moniales choro mancipatæ peccent mortiferè omissione Horarum: Vnum etiam Moniales quæ ratione alicuius officij permittuntur priuatim Horas recitare, teneantur sub mortifero peccato eas recitare?

Respondeo, Existimo Doctores qui tenent Moniales choro mancipatas peccare mortiferè dū omittunt Horas, idem sentire de illis quibus ratione alicuius officij permittitur vt priuatim recitent. Nam choro mancipatæ dicuntur omnes, quæ admittuntur vt aliæ sorores ad functiones spirituales; etiam si ob aliquod officium chorum non frequentent, & distinguuntur contra Conuersas, quæ ad externa domus ministeria recipiuntur. Quòd si sint aliqua monasteria feminarum, quæ ex instituto non habent chorum aut officium publicum, sed priuatim & singulatim orant (quale tamen ego nunquam vidi) crediderim Doctores de talibus non loqui.

Precum
obligatio.

CASVS XV.

In Monasterio N. tenentur Conuersæ indices legere Psalmum Misereere, quod aliquoties omiserunt.

R ij

QVAE-

QVAERITVR, Vtrum peccarint mortaliter, ex eo quod saepe parua omiserint, vnde tandē materia notabilis orta sit?

36 **R**espondeo, Videri eas peccasse mortaliter sepius omittingo legere Psalmum Miserere. Ratio est, quia sicut 100. asses efficiunt materiam notabilem, siue soluendi sint simul eodem die; siue sensim diuersis & continuis: ita 100. Miserere efficiunt materiam notabilem. Idem dico de 100. salutationibus Angelicis. Pari modo et si die ieiunij modicum quid sumere nō sit peccatum veniale; tamen si quis decies vel duodecies id faceret, peccaret mortiferē. Sic magnas interdum pœnitentias iniungimus per plures dies distributas, quarum plures omittere, esset peccatum mortale.

37 Hæc tamen intellige quando obligatio operis quotidie faciendi, non expirat lapsu termini, sed manet. Cū enim imponitur à Superiore, vel voto suscipitur opus aliquod quotidie faciendum eo modo, vt singulae obligationes sint alligatae diei, & vnā cum die expirent; tunc ex obiectis non componitur quid vnum; & dici debet ex illis omissionibus nō exurgere peccatum mortale. Vnde si illa obligatio Psalmi Miserere quotidie dicendi esset ita alligata diei, sicut Horæ Canonicæ, (quod non est improbable) tunc prior ratio vim non haberet, nec omisio esset mortale.

Canonicarū obligatio ad Horas Canonicas.

CASVS XVI.

Vtrum Canonice Montenses, Malbodienses & Niuellesenses peccent mortaliter si Officium non dixerint quotidie?

38 **V**T solidè respondeatur, oporteret legisse illarum Canonicarum statuta, & præbendarum institutiones. Sed quia hæc non suppetunt, dicam quid probabilius mihi videatur.

Ista præbenda non sunt vera beneficia.

Suppono Primò Præbendas illarū, etsi ad imitationem Canonicatum, qui sunt beneficia, instituta sint, tamen non esse veros Canonicatus, seu beneficia. Quia verum beneficium requirit Ordinem, vel certè primam Tonfuram; & animum perpetuè se addicendi statui Ecclesiastico; & habitum clericalem. Vnde quæ in Iure vel à Doctoribus dicuntur de Beneficiarijs, non sunt intelligenda de istis Præbendarijs feminis: neque obligationes & pœnæ aliorum ad istas extendendæ: odia enim & pœnæ sunt restringendæ.

In istis Canonicis est aliqua obligatio ad officium diuinum.

Suppono Secundò, Illas habere aliquam obligationem quamdiu sunt in eo statu sicut ad certum habitum saltem in Ecclesia gestandum, ita etiam ad officium diuinum: tum quia ad imitationem Canonicatum ista Præbendæ videntur instituta (Canonici enim illo tempore sanctè viuebant, & in multis nobilibus Ecclesijs videmus non nisi Nobiles admitti:) tum quia si non obligarentur, non tam sedulo illud obirent. Hinc

39 Conuentus tenetur sub mortali quotidie curare vt fiat officium diuinum.

Infero Primò, Conuentum seu Capitulum illarum, & singulas de Capitulo obligari sub peccato mortali vt quotidie officium diuinum fiat: ita vt si quæ id impediret, vel præsentia suæ ad id necessaria subtractione (vt si admodum essent pauca) vel alio modo, illa esset peccatura mortaliter. Quia officium diuinum publicè obeundū, est præcipua functio ad quam & Canonicatus, & Præbendæ illæ sunt institutæ.

Infero Secundò, Absentiam vnus, duorum, vel etiam trium dierum, alicuius personæ non necessariæ Choro, non esse censendam peccatum mortale, etiam si commodè posset adesse. Quia etiam si interim non concurrat ad officium publicum; non tamen inde aliquod notabile sequitur incommodum illi officio, ratione cuius deberet censerī illa absentia peccatum mortale. Idem iudico de Canonicis residentibus. Non tamen excusarem eas à peccato veniali, si absque causa legitima absint.

40 Absentia paucis diebus à Choro non peccat mortaliter.

Infero Tertiò, Omittere officium vno vel altero die, dum Chorum non frequentant, non videtur peccatum mortale. Primò, Quia non tenentur ratione veri beneficii, vel Ordinis, vt patet. Neque etiam ratione suæ Præbendæ tam strictè sunt obligandæ: quia hæc non sunt potissimum institutæ vt orent pro Ecclesiâ; sicut Præbendæ Canonicorum; sed vt ibi honestè alantur, & piè instituantur, vt postea, vbi statum firmum capesserint, sciant viuere sicut decet Christianas &c. Officij recitatio solum videtur annexa tanquam pium exercitium, quod iuuet illas ad pietatem. Secundò, Quia nisi Ecclesiâ tam grauiter iniungeret beneficiarijs quotidianam precum recitationem, & Doctores omnes in hanc sententiam irent; non interpretarentur illorum obligationem tam seuerè, nempe sub peccato mortali eos teneri quotidie recitare, modò officium publicum fiat in Ecclesia. Quia non videtur illa fuisse mens fidelium, qui illas fundaciones fecerunt. Hi enim non videtur respexisse nisi ad publicum officium. Ergo multò minùs id faciendum in hoc casu. Tertiò parum mihi videtur credibile S. Waldetrudem, & alias sanctas Fundatrices, tam seuerè illas nobiles Virgines intendisse obligare ad quotidianam recitationem, modò fieret officium publicum. Primaria enim intentio non erat vt orarent pro Ecclesiâ tanquam Ministræ Ecclesiæ, sicuti orant Canonici; sed vt hoc exercitio se ad pietatem formarent: quæ intentio non multum violatur si aliquoties officium omittant priuatim dicere; præsertim dum parentes inuisunt.

14 Neque si officium extra Chorum non recitent quotidie.

Si tamen ad longum tempus omitterent, v. g. ad mensem integrum, vel fortè etiam ad hebdomadam vnā, credibile est eas mortaliter peccare. Quia etsi non multum sit contra finem institutionis, & intentionem Fundatricis ad paucos dies omittere hoc pietatis exercitium; tamen videtur multum repugnare si ad longum tempus id fiat.

42 Secus est si ad longum tempus officium omittant.

Vtrum autem amittant fructus suarum Præbendarum, pro eo tempore quo non recitarunt officium, dubitari potest. Omnibus ritè perpensis, censeo non amittere ipso facto; ac proinde non teneri ad restitutionem. Primò, Quia neque Canonici illos amittunt (quidquid aliqui dixerint) seclusà ordinatione Pontificis & Concilij Lateranensis sub Leone X. quæ ad ipsas extendi non debet, cū sit pœnalis. Loquor de Grossa quam vocant, seu Corpore, nō autem de distributionibus. Secundò, Quia illa Præbendæ non sunt potissimum institutæ vt orent pro Ecclesia, & vt sint instar stipendij, sicut Præbendæ Canonicorum. Addo tamen, Possè statui, vt, si omittant, præsertim per multos dies, non possint accipere fructus, vel certè vt illis detrahantur, seu vt non dentur.

43 Non amittunt fructus ipso facto.

Canoniarum obligatio ad residentiam.

CASVS XVII.

Statuit Carolus V. glor. mem. ad instantiam Canoniarum Montensium ad impediendas longas absentias (quia tunc ordinariè aberant tres vel quatuor annos) ut sint obligati a quovis anno ad residendum sex menses sub pena perdendi grossos fructus suarum prebendarum, vel pro rata temporis, quo excedent dictos sex menses.

QVAERITVR, Virum virtute illius statuti, debeant priuari dictis fructibus domicelle, quae superiori anno abserunt ab oppido Montensi propter contagionem, sicut prætendunt sex vel septem domicella quae manserunt?

44

Expensis verbis & mente Statuti Imperatoris, censemus non esse priuandas: supposito quòd illis domicellis iudicio Medicorum fuerit notabile periculù infectionis, si mansissent in oppido eo tempore. Ratio est, quia contra hoc statutum non peccarunt. Non enim mens statuti fuit eas in notabili vitæ periculo obligare ad residentiam, sed solum quando absque incommodo gratij possent residere. Hanc esse statuti mentem manifestè ex multis colligitur: Primò, Ex persona stantientis. Quis enim credat Imperatorem tam durè & inhumanè voluisse illas virgines tractare, ut etiam cù periculo vitæ vellet eas residere, & nisi residerent, priuare sua portione? Secundò, Ex conditione ipsarum virginum, quas non decet tam durè tractari. Tertiò, Ex occasione qua hoc statutum est conditum: Non enim petierunt illae dominae tale statutum fieri propter eas quae iusta de causa abessent, sed ad tollendum abusum, quo vni vel plures annos pro arbitrio aberant. Hæc fuit tota ratio illius statuti condendi: ac proinde secundùm hanc limitandum est & interpretandum. Ratio enim & finis legis est anima legis, ut rectè dixit Baldus in L. Si quis seruo, C. de Furtis. Quartò, Idem colligitur ex eo quòd possint ob causas longè minoris momenti, ut ob nuptias, baptismum, exequias parentum, & similes, abesse supra illos sex menses: Vnde contra rationem foret eis non permittere absentiam durante periculo vitæ.

Absentes virgines ob pestem à Choro & urbe, non sunt priuanda grossis fructibus.

45 Peri beneficiarij eo casu non priuantur fructibus.

Denique non minù strictè obligantur Canonici & alij beneficiarij ad residentiam, sed multò strictiùs; & tamen in tali casu non possunt priuari fructibus propter absentiam; vt docet Couarr. lib. 3. Variarum. cap. 13. n. 8. & Franciscus à Ripa in tract. de Peste p. 2. n. 145. quem citat Couarr. vbi dicit, quòd absens à loco beneficij tempore pestis, præcipuos ac principales fructus percipere debeat, non tamen distributiones quotidianas, quae solis præsentibus dari consueverunt. Nos hic solum de fructibus præcipuis agimus, non de distributionibus. Si Canonici & alij beneficiarij qui multò arctiùs obligantur ad residentiam, non sunt priuandi fructibus maioribus propter absentiam tempore pestis, eò quòd hæc causa absentie sit iusta, multò minù priuanda sunt illae virgines, quarum præbendæ non sunt beneficia Ecclesiastica, sed subsidia honestæ educationis. Valdè enim inhumanum foret velle illas virgines nobiles & sæculares statuto Principis sæcularis duriore

vinculo constringere ad residentiam, quam Ecclesia per suos Canones constringat Canonicos.

Dicit aliquis Dominae seniores iam à viginti annis ceperunt hoc statutum seruare, cum eo rigore: ergo iam præscriptione acquisierunt ius vt possint in posterum illud curare seruari.

46 Non est contra eas præscriptum.

Ad hoc respondetur, non potuisse hoc ius priuandi eas quæ tempore pestis essent absentes, præscribi intra viginti annos, cum intra illud tempus ille casus nisi semel, nempe superiori anno acciderit. Itaque nunquam hoc iure vsæ sunt, nec vnquam in huius iuris fuerunt possessione; ac proinde non potest huius iuris prætendi præscriptio, aut consuetudo, quæ requirit longi temporis possessionem. Imò nec refert quòd propter absentiam ex morbo semel quandam priuarunt; quia casus morbi est diuersa rationis.

Ex quibus omnibus concludo supra dictas domicellas ex vi illius statuti non esse fructibus præbendarum suarum priuandas, ne quidem pro rata temporis, quo abserunt durante periculo prædicto.

ILLEGITIMVS.

CASVS I.

Titius famulus Caij & Lucretia, viuente Caio ex Lucretia genuit Terentiam, quæ ideo spuria est. Mortuo Caio duxit Lucretia in uxorem Titias, & curauit Terentiam suam per Nuntium Apostolicum legitimari.

Illegitimi legitimitatio.

QVAERITVR Primò, Virum Lucretia iuxta legem oppidi istius possit tertiam partem bonorum suorum dare Terentiae, non obstante iure communi, quo prohibetur dare quidpiam spurij præter alimenta.

QVAERITVR Secundò, Si non possit dare in præiudicium liberorum Caij, virum poterit illi dare illam tertiam per fideicommissum?

AD Primum: Respondeo, Lucretiam non posse relinquere tertiam suæ filiae spuriae. Est communis sententia Doctorum; vt patet ex Couarruua de Matrimonio parte 2. c. 8. §. 5. num. 5. & Iulio Claro l. 3. §. testamentù qu. 31. & alijs. Probatur Primò, Authentica Licet, C. de Natural. lib. in fine: Qui ex damnato sunt coitu, omni prorsus beneficio secludantur. Et Nouella 74. cap. 6. dicitur, Nulla eis participanda clementia est; & infra, Vt sciant nihil habituros paterna concupiscentia filios: huius autem Authenticae dispositio est in vlu, & obseruanda in vtroque foro, vt docet Clarus, Couarr. & alij. Hinc colligunt DD. si Pater spurio aliquid in testamento præter alimenta relinquat, nihil per hoc iuris illi acquiri, sed teneri in conscientia restituere legitimis heredibus; vt docet Couarr. nu. 11. & Molina dist. 168. quia per leges factus est incapax. Idem sentiunt omnes DD.

1 Negatur posse.

Dices, Iestas leges loqui de patre, non de matre quare cum materia sit odiosa, non esse extendendam ad matrem.

leges quæ de patre, etiam de matre sunt intelligenda.

Respondeo, Eas loqui in genere, Omni prorsus beneficio secludantur: sciant eos nihil habituros, vbi apertè excluditur etiam beneficium maternum.

R iij Idem